

Dofinansowane przez
Unię Europejską

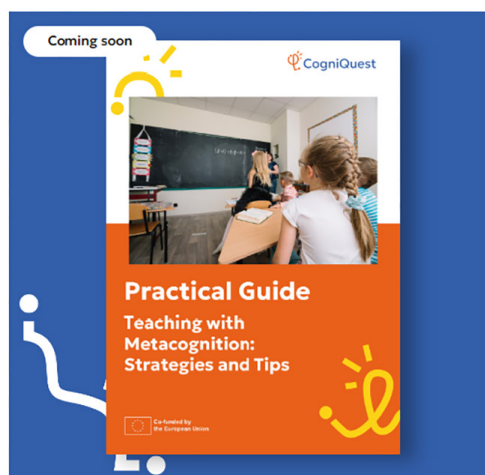
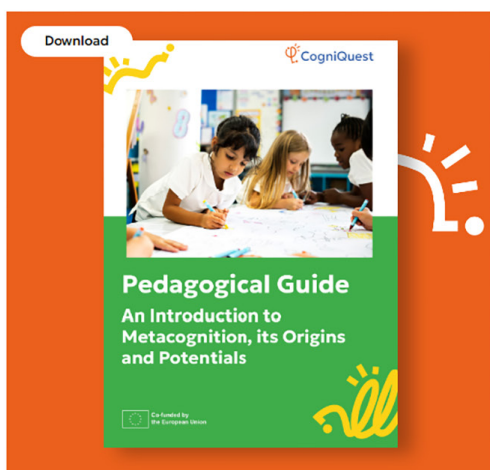

Projekt CogniQuest ERASMUS+ w POMORSKIM OŚRODKU DOSKONALENIA NAUCZYCIELI w SŁUPSKU

Nasz Ośrodek rozpoczął działania w ramach projektu CogniQuest – partnerstwo współpracy w sektorze edukacji szkolnej Erasmus+. Rezultatem projektu będą 4 poradniki dla nauczycieli oraz 10 książeczek adresowanych do uczniów w wieku 8-12 lat. Zadaniem tych publikacji będzie wspieranie uczniów w efektywnym uczeniu się w szkole i w domu. Obecnie finalizowane są prace nad przewodnikami o metapoznaniu w wymiarze teoretycznym i praktycznym.

Tytuły przewodników:

1. Pedagogical Guide. An introduction to metacognition, its origins and potentials
Przewodnik pedagogiczny. Wprowadzenie do metapoznania, jego źródeł i potencjału
2. Practical Guide. Teaching with metacognition strategies and tips
Praktyczny przewodnik. Nauczanie ze strategiami i wskazówkami dotyczącymi metapoznania

Prezentujemy fragment tekstu z poradnika pt.: „Przewodnik pedagogiczny. Wprowadzenie do metapoznania, jego źródeł i potencjału”

Metapoznanie to pojęcie z zakresu psychologii, kognitywistyki czy też ogólnie rozumianej filozofii umysłu, która wielkimi krokami wkracza do edukacji. Staje się niezwykle istotnym elementem w procesie uczenia się i nauczania.

Flavell – twórca terminu metapoznanie – wielokrotnie podkreślał znaczenie ludzkich umiejętności metapoznawczych. Jak podawał w swoim artykule: *Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental Inquiry* (1979): *Uważam, że monitorowanie szerokiej gamy przedsięwzięć poznawczych odbywa się poprzez działania i interakcje między czterema klasami zjawisk: (a) wiedzą metapoznawczą, (b) doświadczeniami metapoznawczymi, (c) celami (lub zadaniami) oraz (d) działaniami (lub stra-*

tegiami). Według jego późniejszych publikacji, metapoznanie składa się z dwóch elementów: wiedzy metapoznawczej i procesów regulacyjnych (Flavell, 1987).

Metapoznanie odnosi się do świadomości własnej wiedzy – tego, co się wie i czego się nie wie – oraz zdolności do rozumienia, kontrolowania i manipulowania procesami poznawczymi (Meichenbaum, 1985). Często o metapoznaniu mówi się używając sformułowania **myślenie o myśleniu**. To ważna umiejętność we współczesnym świecie, dlatego warto, aby była kształcona od najmłodszych lat w rzeczywistości szkolnej i później w dalszym życiu niezależnie przez każdego człowieka.

Warto przybliżyć korzyści z jej wykorzystania jak najszerszej grupie odbiorców. Metapoznanie pomaga zrozumieć, jak najlepiej przyswoić wiedzę i jakimi strategiami operować, aby jak najskuteczniej dojść do celu oraz jak zrozumieć własne procesy myślowe.

Umiejętności metapoznawcze pozwalają jednostkom uczyć się, identyfikować zadania, podejmować wyzwania i oceniać swoje sukcesy. Zrozumienie sposobu własnego poznawania i swojego sposobu uczenia się jest kluczowe, aby zoptymalizować w pełni proces edukacyjny. Te umiejętności mają bardzo duży wpływ na samoocenę, pewność siebie w nauce, ale też zrozumienie sukcesów i porażek, sprawiają, że ma się poczucie kontroli nad procesem uczenia się i ułatwiają podejmowania ryzyka, przyczyniając się do zaangażowania w naukę. To wszystko razem doskonale przygotowuje na przyszłe wyzwania (szkoła, studia, dom, rodzina, praca).

Niniejszy podręcznik z założenia ma charakter ogólny i nie wnika w szczegółowe możliwości wykorzystania metapoznania w różnych dziedzinach życia, w tym edukacji. Jednak myśląc o metapoznaniu często od razu konotuje się jej zastosowania przez nauczycieli w szkole z dziećmi. Zadaniem nauczyciela jest nie tylko nauczanie, ale także ułatwianie uczenia się. Wykorzystanie umiejętności metapoznawczych na pewno ułatwi dojście do tego celu. Patrząc z perspektywy edukacji metapoznanie ma pomóc uczniom zrozumieć, jak uczą się najlepiej, jakie strategie powinni wykorzystać i to, że warto rozwijać krytyczne myślenie, że warto myśleć o myśleniu. Podjęcie trudu zdobycia umiejętności metapoznawczych przez uczniów, którzy mają trudności w nauce, niewątpliwie sprzyjać będzie w jeszcze bardziej istotny sposób potem rozwojowi dziecka, gdy te umiejętności nabędzie.

Metapoznanie wyposaża uczniów w narzędzia potrzebne do analizowania i dostosowywania metod nauki, czyniąc ich bardziej autonomicznymi i lepiej przygotowanymi do pokonywania wyzwań edukacyjnych. Poprawia efektywność uczenia się, zwiększa wiarę w odniesienie sukcesu, podnosi poczucie własnej wartości i autonomię – i to niezależnie od tego, czy mówimy o uczniu z trudnościami w nauce, czy uczniu przeciętnym, czy też uczniu zdolnym, uzdolnionym. Umiejętności metakognitywne są ważne, pomagają zrozumieć procesy uczenia się i sposób, jak uczyć się skutecznie. Pozwalają uczyć się szybciej. Należy jednak pamiętać o tym, że edukacja szkolna to tylko jedna przestrzeń, gdzie wykorzystanie umiejętności metapoznawczych się przyda. Nie ma chyba takiego miejsca, gdzie jej zdobycze nie mogłyby być skutecznie wykorzystane, czy to w dziedzinach nauk humanistycznych, inżynierijno-technicznych, czy społecznych.

Dzisiejszy świat zmusza do patrzenia w inny sposób na rzeczywistość wokół nas, która jest pełna nowych wyzwań. Wyniki badania TALIS (2018) pokazały, że choć rośnie liczba dobrych praktyk pedagogicznych nauczycieli w krajach europejskich, nadal istnieje obszar do poprawy w odniesieniu do sprawczości uczniów

w zakresie niezależnego, aktywnego uczenia się, pracy w grupie czy samooceny. W tym właśnie może pomóc kształtowanie umiejętności metapoznawczych. (...)

Umiejętności metapoznawcze są uniwersalne, skuteczne w działaniu i do stosowania w każdej sytuacji. Warto myśleć o ich wykorzystaniu w różnorodny sposób. Są one bardzo pomocne, gdy tylko zaistnieje potrzeba nauczenia się czegoś nowego, a przecież my – ludzie uczymy się przez całe życie. Autorzy przewodnika mają nadzieję, że zagadnienia związane z metapoznaniem zostały przybliżone w czytelny sposób i zachęcą czytających do wykorzystywania strategii metapoznawczych w pracy zawodowej, jak i w życiu osobistym. Mimo, iż można odczuć wrażenie, że skoro tak dużo zagadnień w nim poruszanych dotyczyło edukacji, to jest to podręcznik, który kierowany jest tylko do nauczycieli i osób pracujących w sektorze edukacyjnym, to autorzy są jednak przekonani, że jest to przewodnik, który może stać się przydatnym dla każdego.

Umiejętności metapoznawcze są ważne, pomagają zrozumieć procesy uczenia się i sposób, jak uczyć się skutecznie. Pozwalają uczyć się szybciej. Dzieje się tak dlatego, że uczący się rozumieją metody, których muszą używać, aby się kształcić, opanowywać nowe treści, zdobywać nowe umiejętności. Mogą zrozumieć, dlaczego napotykają trudności, zaczynają się wówczas zastanawiać, co powinni zrobić inaczej, aby zmaksymalizować swoje doświadczenie edukacyjne. Dlatego najlepsza praktyka w uczeniu się polega na włączaniu umiejętności metapoznawczych na wszystkich etapach życia człowieka, ponieważ uczenie się jest procesem trwającym całe życie.

Bibliografia:

1. Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry. *American Psychologist*, 34 (10), s. 906–911.
2. Flavell, J. H. (1987). Speculations about the Nature and Development of Metacognition. In F. E. Weinert, & R. Kluwe (Eds.), *Metacognition, Motivation, and Understanding* (pp. 21-29). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
3. Meichenbaum, D. (1985). Teaching thinking: A cognitive-behavioral perspective. In S. F., Chipman, J. W. Segal, & R. Glaser (Eds.), *Thinking and learning skills, Vol. 2: Research and open questions*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
4. TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners. (2019). OECD.

W imieniu zespołu projektowego PODN w Słupsku

Anna Kreft

Nauczyciel konsultant ds. rozwijania zainteresowań i zdolności uczniów oraz edukacji przyrodniczej w PODN w Słupsku.